

5. REFORMA SISTEMULUI DE CHELTUIELI PUBLICE

Obiective și măsuri principale: Reforma vizează optimizarea cheltuielilor publice cu "un impact bugetar estimat de 0,35% din PIB în perioada de prognoză 2025-2031" (PBTSM, p.53).

Elementele cheie includ:

- Introducerea normativelor de cheltuieli: standarde de cost pentru servicii publice, Limitarea cheltuielilor ne-esențiale; Monitorizare digitală a execuției; Sistem de alertă pentru depășiri
- Analiza tematică a cheltuielilor: Evaluări regulate pe domenii; Ținte obligatorii de economii; Monitorizare trimestrială
- Extinderea achizițiilor centralizate: Platformă digitală unică; Standarde comune de achiziții; Monitorizare prețuri

Calendar de implementare:

- Q3 2025: Implementare achiziții centralizate
- **Q4 2025: Analiză diagnostic și cadru legal pentru indicatorii de performanță**
- Q4 2025: Operaționalizare structură monitorizare și instruirea personalului

Impact bugetar estimat:

- 0,35% din PIB pe perioada 2025-2031

Lectură critică a reformei propuse:

Reforma sistemului de cheltuieli publice propusă în plan reprezintă una dintre cele mai ambițioase încercări de eficientizare a cheltuielilor publice din ultimii ani, dar în același timp ilustrează perfect dilema fundamentală a reformelor în România: cum să transformi un sistem rigid, cu interese puternic înrădăcinate, folosind instrumente și capacitate administrativă limitate.

Primul aspect care atrage atenția este structura actuală a cheltuielilor. Cu peste 55% din cheltuieli concentrate în zone rigid reglementate (personal și asistență socială), spațiul real de manevră pentru eficientizare este semnificativ mai mic decât pare la prima vedere. În acest context, ținta de economii de 0,35% din PIB, deși aparent modestă, devine provocatoare când ne uităm la zonele unde există într-adevăr flexibilitate pentru reduceri.

Introducerea normativelor de cheltuieli, deși logică în principiu, se lovește de realitatea extremă diversitate a situațiilor din teritoriu. România are regiuni cu nivele de dezvoltare și costuri foarte diferite, iar aplicarea unor standarde uniforme riscă să creeze mai multe probleme decât rezolvă. Experiența anterioară cu astfel de încercări de standardizare (de exemplu în educație sau sănătate) arată că rigiditatea excesivă poate duce la deteriorarea calității serviciilor publice în zonele defavorizate.

Sistemul de achiziții centralizate propus reprezintă poate cea mai promițătoare componentă a reformei, dar și aici istoricul nu este încurajator. Tentativele anterioare de centralizare a

achizițiilor s-au împotmolit în probleme birocratice și lipsa de coordonare între instituții. Mai mult, există riscul real ca centralizarea să ducă la întârzieri semnificative în aprovizionare și la rigiditate excesivă în situații care necesită flexibilitate și răspuns rapid. Tocmai de aceea, este esențială implementarea unor standarde de tipul open contracting pentru a evita astfel de probleme. Este de remarcat de asemenea că această măsură apare înainte de finalizarea analizei diagnostic.

Un aspect extrem de important este și consultarea altor actori instituționali relevanți pentru aceste reforme, astfel încât ele să fie coordonate cu realitatea din teren și să nu creeze efecte perverse prin aplicarea lor paușală – ANAP, CNSC și alte instituții din sistemul național de achiziții publice sau Curtea de Conturi sunt cel puțin câteva dintre aceste instituții.